

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การปฏิรูปการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 24 ข้อ 5 ได้กำหนดว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในชั้นเรียน ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดในสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติการวิจัยได้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนว่า การจัดการเรียนการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ ควรมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีทั้งความรู้และคุณธรรมอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข ประกอบกับในมาตรา 30 ที่ระบุว่า ผู้สอนต้องทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนในลักษณะให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ 4 ด้านคือ (ชนาธิป พรกุล, 2551: 1) 1) ด้านร่างกาย คือ การที่ผู้เรียนใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำกิจกรรม ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ประสบการณ์รับสัมผัส ทำให้รับข้อมูลได้ดี 2) ด้านสติปัญญา คือ การที่ผู้เรียนใช้สมอง หรือกระบวนการคิดในการทำกิจกรรม 3) ด้านสังคม คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นขณะทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคม และ 4) ด้านอารมณ์ คือ การที่ผู้เรียนรู้สึกต้องการ และยินดีทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การมีส่วนร่วมด้านอารมณ์มักจะดำเนินควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม

ฉะนั้นการพัฒนาการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับที่เกริ่นนำข้างต้นจึงควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ให้เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามแก่ผู้เรียนและสอดคล้องกับสังคม โดยผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการและการเกิดองค์ความรู้ การจัดการเรียนรู้ให้มีสภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการจัดการศึกษาที่พัฒนา ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนโดยใช้หลักการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมี “ความรู้คู่ความดี” ที่ยั่งยืน จะประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้สอนที่จะต้องเริ่มต้นพิจารณาการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม คุณภาพ และคุณค่า ให้แก่สังคม และประเทศชาติ อารุง จันทรวานิช (2550) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสถานศึกษา ที่สำคัญคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสำนึก จะ มีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความผิด ฟังตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม / สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก / ภาควิมิ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ การปลูกฝังรูปแบบนี้ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กมีสำนึก มีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาควิมิ มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึก

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาคน เพราะเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อเรื่องความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่นคง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการใช้คุณธรรมนำความรู้ เพราะว่าคนผู้ซึ่งเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมของตนทำให้เกิดความพอเพียงได้ด้วยการรักษาความสมดุลในชีวิตของแต่ละคน แต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติและใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอยู่อย่างพออยู่พอกินอุ้มชูตนเองและครอบครัวได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อีกทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แนวคิดเหล่านี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า แท้จริงแล้วทั้งหลักธรรมใน “พระพุทธศาสนา” กับแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความเกี่ยวพันกันมาก (วันชัย ทรงเมตตา, 2553: 39-62)

หลักธรรมสำคัญที่ซ่อนอยู่ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือวิธีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ก็คือ การใช้ศักยภาพของตนเพื่อพึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตแบบให้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม หมายถึง การที่สามารถนำเศรษฐกิจพอเพียงออกไปใช้งานได้ถูกต้องนั้นจะต้องประกอบด้วย “เงื่อนไขความรู้” คือ ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำหลักวิชาการมาใช้ กล่าวคือ จะนำหลักวิชาการมาใช้ ต้องรู้จริง รอบรู้ไม่นำมาทดลองใช้อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะจะมีโอกาสพลาดสูง ถ้ารู้จริงแต่ไม่รอบคอบก็ไม่ได้เช่นกัน ผลที่ออกมาก็คือประโยชน์สุข ซึ่งเป็นความก้าวหน้าหรือความสุขที่ได้จากการกระทำที่เป็นกุศลและสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ อันไม่ประกอบด้วยการผิดศีลธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้มีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป สำหรับนักศึกษาทุกชั้นปีในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยมีวัตถุประสงค์ให้ การพัฒนาการเรียนรู

ของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิคือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นจากความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ครบทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์หลายด้านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ ผลทั้ง 5 ด้าน โดยอาศัยแนวคิดการเรียนการสอนบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การปฏิรูปวิธีดำเนินงานจัดการ การศึกษาทุกประเภท และทุกระดับให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษา ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จึงนับเป็นการปฏิรูปวิธีดำเนินงานวิธีหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับ สถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาทั้งหมดรวมถึงสร้างคนด้วย วิธีการที่จะดำรงตนให้อยู่อย่างมีความสุขที่จะรู้ทันคน รู้เท่าคน รู้นำคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนตามแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษา ทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร มีดังต่อไปนี้
    - 1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยชั้นตอนที่ 1 มี 3 กลุ่มคือ
      - 1) อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่สอนวิชาหมวดวิชาการศึกษา ทั่วไป จำนวน 255 คน
      - 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อระดมความคิดเห็นจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

1.1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่ลงทะเบียนในรายวิชาหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

1.2 กลุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อสอบถามความคิดเห็น วิธีการสอน สาระการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 156 คน

2) ผู้เชี่ยวชาญให้การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศาสนา ด้านการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงที่สามารถให้ข้อมูลในลักษณะ Key Informant ได้ และมีวุฒิระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการ

3) ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการพิจารณาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศาสนา ด้านการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านปรัชญา ศาสนา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีวุฒิระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการ

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งคณะผู้วิจัยจะทำการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 2 ตอนเรียน จาก 25 ตอนเรียน โดยตอนเรียน S1 จำนวนนักศึกษา 42 คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง และได้ตอนเรียน D1 จำนวนนักศึกษา 51 คน เพื่อเป็นกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระคือ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาประกอบด้วยด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม และเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรม

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์ตรง การอบรมสั่งสอน การไตร่ตรองด้วยเหตุผล จนสำนึกได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดควร สิ่งใดเหมาะสม แล้วนำมายึดถือเป็นหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง

2. จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่บุคคลพึงมีในเรื่องความดี ความชอบ ความถูกต้อง เป็นการประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม อันจะก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

3. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนและส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่ผู้เรียนด้วย

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบ ก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสร็จสิ้นในวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพแล้ว

5. การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นคนสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พัฒนาแนวทางการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2. ได้ันวัตรกรรมการจัดการเรียนสอนส่งเสริมการเรียนรู้คู่คุณธรรม อันจะส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่เป็นอนาคตของชาติต่อไป

3. ได้แนวทางในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน สำหรับวิชาอื่นๆ ต่อไป